

**Nunatut siunissami qimaasunik tiguisarnissarput piareersimaffigisalissaneripput pillugu apeqquteqaat allaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.**

(Inatsisartuni ilaasortaq Malene Vahl Rasmussen, Demokraatit)

**Akissuteqaat**

(Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoq)

Siunnersuut manna, siunissami nunatsinnut nunani allamiut qimaasut qanoq inissisimasarnissaat pillugu oqallittoqarnissaanut apeqquteqaat Naalakkersuisut qujassutigaa.

Kalaallit Nunaanni qimaasunik nalaataqarfigisaq siusinnerusukkut 2016-imi upernaami ataatsimiinnermi oqaluuserineqarsimavoq, tassani Inatsisartuni ilaasortaq Naaja Nathanielsen, Attaviiitsoq ilaatigut Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik amerlassusilinnik qimaasunik tigusaqartarnissaq pillugu aalajangiiffigisassatut siunnersuummik saqqummiussaarluni.

Tassani misigisanit sakkortuunit aggertunik inunnik eqqortiasunik siunissami tikilluaqqusinnaaneq toqqammavissani toqqissisimanarlutillu tamakkiisumik suliaqarfiusuni, aammalu pisarialittut inatsisaasussat inissereersimaffigisaanni pissanerat pingaartuusutut isigineqarpoq. Taamaattumik taamanikkut Kalaallit Nunaata qimaasunik tigusaqartarnissaminut piareersimannginnera naalakkersuinnermi partiit akornanni isumaqatigiissutaavoq.

Maannakkorpiaq inatsisini toqqammavissarpiaat, akulerussinnaanermut il.il. tunngasunik Danmarkimi pisortanik assut oqallissutigisaareersumik maannakkut Kalaallit Nunaanni najugaqarnissamat akuersissutisimasumik, kommunimi suliffittaarsimasumik sulisutullu initaarsimasumik Kalaallit Nunaat ataatsimik qimaasuuteqarpoq. Tamannali Danmarkimi pisortaasunit akuerisaasunik immikkut ittumik malittarisassiat pinnagit nunatsinni inuiaqatigiinni atuuttuusut malittarisassiat nalinginnaasut tunngavigalugit pisimavoq.

Danskit oqartussaasui – folketingi aamma danskit naalakkersuisui, - nunani allamiunut Kalaallit Nunaanni tunngasunut inatsisiliortuullutillu inatsisunik atortitsisuupput, kiisalu Kalaallit Nunaanni nunat allamiunut tunngassuteqartuni allaffissornikkut oqartussaallutik, qimaasunullu tunngasunik inatsisitigut aqutsineq pingaarneq danskit nunanut allamiunut inatsisaat atuuppoq.

Peqqussut nunanut allamiunut tunngatillugu Kalaallit Nunaanni atortuulersitsisoq tassaavoq nr. 150, ulloq 23. februar 2001-imeersoq, nunani allamiut pillugit danskit inatsisaannik Kalaallit Nunaanni atortuulersitsisoq. Peqqussutillu Kalaallit Nunaanni 2001-imi atortuulersinneqarnerata kingorna ingerlaavartumik allannguutunik malinnaatitsisoqartarsimanani.

Tamanna isumaqarpoq inatsisit nunatsinni atuuttuusut imarisamikkut immikkoortuni pingaaruteqartuni arlaqartuni Danmark-imi danskit atortitaanniit maani nunatsinni allaanerussuteqartut. Danskit nunani allamiunut inatsisaat sukanganerupput, aammalu immikkuualuttortaqaqarnerullutik, inatsimmut maanna Kalaallit Nunaanni atuuttumut sanilliullugit.

Danmark-imi, aammalu taamaasilluni Kalaallit Nunaanni qimaasutut inissisimalersinnaaneq aqunneqarpoq nunani allamiunut inatsimmi §§-ini 7 aamma 8-mi. Aalajangersakkanilu taakkunani ersippoq qimaasoq isumaqatigiissutit, - illersorneqarluni imaluunniit utaqqiisaasumik qimaasutut isigineqartunngorsinnaasartoq. Tamatumalu saniatigut qimaasoq najugaqarallarsinnaanermut akuerineqarsinnaavoq, amerlassusilikkanik qimaasut tiguneqarsinnaasutut taaneqartut ilaattut, imaluunniit immikkut ikiortariaqarnermik pissuteqartumik najugaqarsinnaanermut akuersissuteqarfigineqarsinnaalluni.

Qimaasunik tiguisarneq inunnut pineqartunut tunngasumik sulianik naliliinermik tunngaveqartarpoq, aalajangiussinnaajumallugu qimaasup pineqartup qanoq isigineqarnissaa, aammalu pisinnaatitaaffiit qanoq ittut pisussaaffiillu qanoq ittut qimaasumut pineqartumut atuuttuunissaat aalajangiussinnaajumallugu.

Maanna pissutsit atuuttut eqqarsaatigalugit danskit oqartussaasuisa kisimik nalilertarpaat suliit aammalu aalajangiisarlutik Kalaallit Nunaanni qimaasutut najugaqarsinnaaneq inatsisinik atuuttunik tunngavilimmik.

Nunani allamiunut suliassaqaqarfimmut ilaapput nunani allamiunik nunap iluani innuttaasunut akuulersitsiniartarnek pillugu apeqqutit. Apeqqutit taamaattut danskit inatsisaanniit innuttaasunut akuutitsiniarnermut tunngasuni aammalu danskisut ilinniartitaasarnermut inatsisaanni aqunneqarput. Inatsisit taakkua arlariit Danmark-imi taamaallaat atuuttuupput, taamaasillunilu pissutsit inatsisinit taakkuninnga aqunneqartut Kalaallit Nunaanni inatsisitigut aqunneqaratik.

Nunatsinni inatsisiliornikkut oqartussaasut, - tassalu Inatsisartut, inatsisiliorsinnaanngillat danskit nunani allamiunik akuunerulersitsiniarluni inatsisaata imaluunniit danskisut ilinniartitaanermut inatsisaata assigisaanik. Qimaasut inatsisit naapertorlugit akuerisaasumik Kalaallit Nunaanniittut taamaattumik nalinginnaasumik inatsisit Kalaallit Nunaanni atuuttut iluini ilaatinneqarput.

Danmark / Kalaallit Nunaat qimaasunik tiguisimappat, pisussaaffiusarpoq qimaasut pineqartut pisariaqartitsinerinut iliuuseqarsinnaassuseqarnissaaq, nunat tamalaat akornanni qimaasut pillugit isumaqatigiissutaasut iluanni, ilaatigut immikkut piginnaanilinnit nakorsanit passussisinnaaneq, assersuutigalugu naalliutsitaasimanikkut tamatumanngalu kingunerlutitsinerit kingunerisaannik, oqaatsinik ilinniartitsisarnek Kalaallit Nunaanni ikittuinnarnit immaqaluunniit maani atorneqanngivissunik, kiisalu ilinniagaqarsinnaanermut periarfissaqarnissaaq, suliffissanik neqeroorutissaqarneq, atuartitaaneq aamma naammaginarumik inissamik neqeroorfigineqarsinnaaneq. Kisiannili aningaasaliissutissanik matussutissanik agguaaassisarnermut danskit naalagaaffianniit matuersaataasooq suliassanik ingerlatsisarnermut taamaallaat danskit kommuniinut atuuppoq.

Qimaasut inatsisinik tunngaveqartumik Kalaallit Nunaanniittut Danmark-imisulli malittarisassanik immikkut ittunik nunatsinni atugassaqaartitaanngillat, immikkullu ittunik pisinnaatitaaffeqaratik, imaluunniit immikkut ittunik taakkununnga isumaqartunik pisartagaqarsinnaatitaanatik.

Taamaattumillu qimaasoq innuttaasutut nalinginnaasutulli periaaseqarfigineqartarpoq, malittarisassanillu nalinginnaasunik malinnittussaalluni. Tamannalu ilaatigut isumaqarpoq qimaasut taakkua inuit allattorsimaffiini nalunaarsorsimassasut, suliffissaaleqisutut, pisortanit ikiorserneqarnissamik qinnuteqartutut, suliassamik innersuunneqartumik tiguisussaallutik, inissarsiortutullu allattorsimaffimmi nalunaarsorsimassallutik, il.il.

Kisiannili qimaasut qassilluunniit nunatsinnut nuukkaluarpata nunatsinni qimaasunik tiguisartussanut sullissisartussanullu suliassat imaannaanaviannngillat, tamatumani aamma nunatsinni kommunini suliassat kivinneqartussat. Sutigulluunniit sulisussanik immikkut ilisimasalinnik, aningaasaliissutissanik pisariaqartuinik imaluunniit allatigut tigussaasunik-soorlu inissaannik soqanngilagut.

Taamaattumik nunatsinnut pissutsinut naleqqussakkanik inatsisaasut atuuttut piaartumik nutarsaaviginissaannik Naalakkersuisut suliamik ingerlatsipput, ilanngullugu akuutitsiniarnermut naalakkersueriaasissamik, pisariaqassappallu akuutitsiniarnermut inatsisaasussamik, kiisalu qimaasunik suliassanik suliaqartarnermi nunatsinni pisortaqarfiit annertunerusumik ilanngussortarneqarnissaat pillugit. Akuutitsiniarnermut inatsisiliornissaq tassaavoq naalakkersuisooqatigiinnissamik isumaqatigiisummi 2018-imeersumi anguniagaasut ilaat.

Oqaloqatigiinnermik aallartitsisoqarsimavoq danskit Nunanit allamiunut aamma Akuulertitsiniarnermut ministeriaqarfiata - Udlænde- og Integrationsministeriap aammalu Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup akornanni, pissutsit pineqartut qulaajaavigiumallugit, piffissamilu matumani danskit naalagaaffiallu isumaqatigiinniartoqarpoq qimaasunik akuulertitsiniarneq pillugu. Oqaloqatigiinnernilu pineqartuni aamma ilaapput nunanit allamiunut suliassaqaarfiup aningaasalersorneqarnissaa, tamatumani inuiaqatigiinnut akuulertitsiniarnermi aningaasartuutit. Naalakkersuisullu aallaavittut isumaqarput Danmark-ip nunanut allamiunut tunngasumik suliassaqaarfik aningaasalersortussaagaa, tamatumani aamma akuulertitsiniarnermut aningaasartuutit, nunanit allamiunut tunngasumik suliassaqaarfik Namminersorlutik Oqartussanut angerlaanneqarsimatinnagu.